

1. Inleiding

Nederland, en meer in bijzonder Den Haag, is vestigingsplaats van vele internationale organisaties (IO's) van uiteenlopende aard. Dit is in belangrijke mate het resultaat van een actief wervingsbeleid van achtereenvolgende kabinetten als uitvloeisel van een kabinetsnota terzake uit 1988. Inmiddels telt Nederland 32 internationale organisaties binnen zijn grenzen (bijlage 1).

Het succes van de verschillende wervingscampagnes heeft lange tijd het zicht ontnomen op de noodzaak ook op goede en samenhangende wijze zorg te dragen voor de opvang van de hier gevestigde organisaties, opdat de internationale ambtenaren en hun gezinsleden naar tevredenheid kunnen functioneren en zich in ons land thuis voelen.

Aan de ene kant kan worden geconstateerd dat Nederland in veel opzichten steeds een aantrekkelijk vestigingsklimaat is blijven bieden. De concentratie van juridische instellingen, zowel publiekrechtelijk als non-gouvernementeel, maakt van Den Haag, in de woorden van de voormalige SG van de VN Boutros Boutros Ghali, de "legal capital of the world". De efficiënte verkeersverbindingen met alle delen van de wereld geven Nederland een blijvend voordeel ten opzichte van sommige andere internationale hoofdsteden. De open instelling en de internationale gerichtheid van ons land vergemakkelijken het werk van het hoog opgeleide, buitenlandse personeel van de internationale organisaties.

Anderzijds echter moet erkend worden dat het Nederland nog niet op alle terreinen is gelukt om aan de internationale organisaties en hun medewerkers de op het internationaal niveau gebruikelijke zorg te bieden. Daarbij komt dat in de ogen van vele, zij het zeker niet alle, internationale organisaties een aantal maatschappelijke ontwikkelingen het leefklimaat in Nederland in het afgelopen decennium negatief hebben beïnvloed. Daarbij kan onder meer worden gewezen op toegenomen regelgeving, zoals de wet op de identificatieplicht, op maatschappelijke knelpunten als de wachtlijsten in de zorg en op de discussie over de integratieproblematiek die ook aan veel van de in Nederland woonachtige diplomaten en internationale ambtenaren niet ongemerkt is voorbij gegaan. Voorts kan worden gewezen op de toegenomen verzakelijking in het maatschappelijke verkeer en op de democratisering van de sociale verhoudingen in Nederland, waarvan de uitingvormen soms contrasteren met de omgangsvormen die in andere landen gebruikelijk zijn.

Bij de vaststelling van het kabinetsstandpunt is een aantal concrete onderwerpen geïdentificeerd, die de Nederlandse concurrentiepositie negatief beïnvloedden en die aanleiding gaven tot kritiek op de wijze waarop Nederland de aangegane, volkenrechtelijke verplichtingen ten uitvoer legde. In de afgelopen anderhalf jaar is naar de opvatting van het kabinet aanzienlijke vooruitgang gemaakt met het oplossen van de belangrijkste knelpunten.

2. Stand van zaken

In 2006 bevonden zich 32 internationale organisaties in Nederland, waarvan tien actief zijn op het brede terrein van recht en vrede. Twintig organisaties zijn in Den Haag gevestigd, de overige zijn over het land verspreid (zie bijlage).

- De International Nickel Study Group heeft in 2005 haar zetel verplaatst naar Lissabon.
- De UNHCR heeft in 2006 weer een “antenne” van haar kantoor in Brussel in Den Haag geplaatst.
- UNEP is in samenwerking met de Wageningen Universiteit in 2006 een klein project begonnen, waarbij de migratie van trekvogels in kaart wordt gebracht met het oog op de veiligheid van het luchtverkeer. Hiertoe zijn twee UNEP-medewerkers in Nederland geplaatst. Om administratieve redenen zijn de betrokken internationale ambtenaren bij de bestaande UNEP/GPA-vertegenwoordiging in Den Haag ondergebracht.
- Dit jaar heeft ook het Special Court for Sierra Leone een vestiging in Nederland geopend met oog op de berechting in Den Haag van de voormalige president van Liberia, Charles Taylor. Het Internationaal Strafhof stelt de rechtszaal en detentiefaciliteiten ter beschikking.
- In 2006 is na lange onderhandelingen een nieuw zetelakkoord gesloten met de grootste in Nederland gevestigde internationale organisaties, het Europees Octrooibureau (Tractatenblad 2006 Nr. 155). Hiermee kon recht worden gedaan aan de wens van het EOB om de positie van de organisatie en haar medewerkers in overeenstemming te brengen met die van andere organisaties die zich veel later in Nederland gevestigd hebben en veelal over een gunstiger rechtspositie beschikken.
- Ook met Eurojust kon in 2006 een zetelovereenkomst worden getekend (Tractatenblad 2006 Nr. 68).
- In 2006 zijn de onderhandelingen met het Internationaal Strafhof over een zetelakkoord afgerond. De resultaten zullen ter beoordeling aan uw Kamer worden voorgelegd.

3. Werving

Het kabinet blijft attent op de mogelijkheid om nieuwe of bestaande internationale organisaties een vestigingsplaats in Nederland aan te bieden. In 2005 heeft Nederland zich officieel kandidaat gesteld voor de vestiging van de zetel van de Galileo Supervisory Authority. Behalve Nederland zijn tien andere EU landen kandidaat.

4. Nederland als gastland; Uitvoering van het kabinetsstandpunt

In het kabinetsstandpunt werden knelpunten op vier terreinen geïdentificeerd, te weten:

- a.** toegang en het verblijf van personen uit het buitenland;
- b.** informatie en communicatie;
- c.** privileges en immuniteiten; en
- d.** infrastructurele voorzieningen.

Het kabinet heeft besloten tot de volgende aanvullende maatregelen:

ad a. Toegang en verblijf van personen uit het buitenland

- Visa voor journalisten en niet gouvernementele organisaties

De IND heeft praktische maatregelen getroffen om de visaverlening te bespoedigen aan personen die een belangrijke rol vervullen bij het werk van internationale organisaties, zoals het Internationaal Strafhof.

Voorts is de toets op de beschikbaarheid van prioriteitgenietend aanbod bij de beslissing over aanvragen voor tewerkstellingsvergunningen van Ngo's en journalisten uit niet EU-landen komen te vervallen.

- Identiteitskaarten

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is belast met de uitgifte van identiteitskaarten aan het personeel van buitenlandse vertegenwoordigingen en internationale organisaties.

Deze kaarten hebben verschillende functies:

- zij zijn wettelijke identiteitsdocumenten in de zin van de Wet op de Identificatieplicht.
- zij fungeren als visumvervangend document waarmee, samen met het nationale paspoort van de houder, visumvrij reizen binnen het Schengengebied mogelijk is.
- zij tonen aan dat de houder recht op verblijf in Nederland heeft.
- zij indiceren middels een op de kaart opgenomen code welke immuniteit of privileges de houder geniet.

Begin 2007 zal een nieuw ontworpen kaart in gebruik worden genomen die de verschillende functies duidelijker weerspiegelt.

Het kabinet heeft besloten tot een verruiming van het beleid inzake de verstrekking van deze kaarten. Ook afhankelijke kinderen van stafleden van internationale organisaties, en van in Nederland gevestigde buitenlandse vertegenwoordigingen, die de leeftijd van 18 jaar maar nog niet van 24 hebben bereikt en die geen onderwijs volgen, zullen in het bezit van een dergelijke identiteitskaart worden gesteld. Voorheen werd een kaart alleen beschikbaar gesteld aan afhankelijke kinderen in deze leeftijdsgroep die een opleiding volgden. Met deze uitbreiding is tegemoet gekomen aan een belangrijke wens bij de internationale gemeenschap in ons land.

Ook afhankelijke kinderen van in Nederland werkzame ouders afkomstig uit een niet-Schengenland die in een niet-Schengenland studeren kunnen thans een identiteitskaart aanvragen, omdat daarmee het reizen tussen het land van studie en het ouderlijke verblijf in Nederland wordt vergemakkelijkt.

Voorts heeft de Minister van Buitenlandse Zaken besloten om het beleid inzake de verstrekking van deze kaarten aan het personeel van internationale organisaties die de Nederlandse nationaliteit bezitten of als duurzaam in Nederland verblijvend worden aangemerkt te verruimen. Een belangrijk oogmerk bij het verstrekken van de kaart, op

verzoek van de organisatie, aan deze categorie personeelsleden die op grond van hun verblijfsstatus geen privileges genieten, is duidelijk te maken dat zij aanspraak kunnen maken op functionele immuniteit.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zal naar verwachting in 2006 ca. 6000 identiteitskaarten aan personeel en gezinsleden van internationale organisaties uitgeven, tegenover 3900 in 2005.

- Aanspraak op verblijfsvergunning voor onbepaalde duur

Een van de aspecten waarin de problematiek van internationale organisaties verschilt van die van ambassades en consulaten wordt gevormd door het gegeven dat veel medewerkers van internationale organisaties lange tijd aan de organisatie verbonden blijven. Deze getalsmatig grote groep blijft aan de ene kant de bijzondere status van internationaal ambtenaar genieten, maar is aan de andere kant in sterke mate in de Nederlandse samenleving geïntegreerd. Bij veel van deze personeelsleden bestaat daarom de behoefte een verblijfsrecht in Nederland op te bouwen, voor zichzelf en voor hun gezinsleden, dat het mogelijk maakt hun verblijf in Nederland voort te zetten nadat de band met de internationale organisatie is beëindigd. Voorheen bestond reeds de mogelijkheid dat deze groep personeelsleden, na tien jaar in het bezit te zijn geweest van een geprivilegieerde verblijfsstatus in verband met de tewerkstelling bij een internationale organisatie, aanspraak kon maken op verblijf voor onbepaalde duur, uiteraard mits aan de algemene voorwaarden voor het verlenen van een dergelijke vergunning was voldaan.

Het kabinet heeft besloten deze regeling te verruimen door te bepalen dat voor medewerkers van internationale organisaties zal gaan gelden dat zij na 10 jaar aanspraak kunnen maken op verblijf voor onbepaalde duur onder het regime van de Vreemdelingenwet, ook indien het dienstverband vrijwillig is beëindigd.

Voor meerderjarige gezinsleden gaat gelden dat zij na 10 jaar verblijf in Nederland een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd kunnen aanvragen, ook als de hoofdpersoon werkzaam blijft bij een internationale organisatie of uit Nederland vertrekt. Deze maatregel, die begin 2006 van kracht is geworden, komt tegemoet aan een lang bestaande wens van medewerkers van internationale organisaties (Vreemdelingencirculaire B12 art. 3.3.1).

- Verblijfsrechten van medewerkers van internationale organisaties

Ook kunnen medewerkers van internationale organisaties en hun gezinsleden verkregen verblijfsrechten onder de Vreemdelingenwet 2000 en die als werknemer van een internationale organisatie thans optellen, waardoor na in totaal 10 jaar verblijf in Nederland een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd kan worden aangevraagd. Op deze wijze kan gemakkelijk van de ene werkkring naar de andere worden overgestapt, zonder dat dit van invloed is op de opbouw van verblijfsrechten (Vreemdelingencirculaire B12 art. 3.31 jo. art 8 sub a-e, of 1 van de Vreemdelingenwet).

- Nederlanderschap

De opbouw van verblijfstermijnen is ook van belang voor naturalisatie. De handleiding voor de toepassing van de Rijkswet is aangepast in die zin dat de verblijfstermijn opgebouwd onder het internationaal rechtelijk regime meetelt voor de vereiste termijn van toelating in het kader van naturalisatie, wanneer men tenminste vijf jaar onmiddellijk voorafgaande aan de toelating onder het regime van de Vreemdelingenwet in Nederland heeft verbleven op basis van een geprivilegieerde status. Voorwaarde daarbij is wel dat betrokkene voldoet aan de overige in de

Rijkswet gestelde eisen voor naturalisatie (zo mogen er bijvoorbeeld geen bedenkingen bestaan tegen het verblijf voor onbepaalde tijd) en een verklaring van het Ministerie van Buitenlandse Zaken overlegt waaruit blijkt dat hij/zij tenminste gedurende een periode van 5 jaar onafgebroken woonachtig was in Nederland en ingeschreven heeft gestaan in de Protocollaire Basisadministratie (PROBAS) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

ad b. Informatie en communicatie

- Samenwerking tussen de rijksoverheid en de gemeente Den Haag / Helpdesk

De groei van het aantal internationale ambtenaren in Nederland stelt nieuwe eisen aan de wijze waarop de Nederlandse overheid informatie aan hen ter beschikking stelt. Teneinde elke internationale ambtenaar of ambassademedewerker persoonlijk te woord te kunnen staan heeft de gemeente Den Haag dit jaar een helpdesk voor de buitenlandersgemeenschap opgezet, waar voorlichting wordt gegeven over gemeentelijke regelgeving en de vragensteller in contact wordt gebracht met de verantwoordelijke diensten bij het Rijk, in het bijzonder de Belastingdienst en de IND. Van de zijde van het Ministerie van Buitenlandse Zaken wordt personeel ter beschikking gesteld om de capaciteit van de Helpdesk te vergroten.

- Voorlichtingsbijeenkomsten

Door de secretaris-generaal van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zijn in 2006 drie bijeenkomsten met vertegenwoordigers van alle internationale organisaties gehouden teneinde hen te informeren over Nederlandse beleidswijzigingen en om kennis te nemen van de bij deze groep levende aandachtspunten.

Bijzondere aandacht diende te worden geschonken aan de consequenties van de invoering van de nieuwe Zorgwet voor de niet werkende gezinsleden van internationale ambtenaren werkzaam bij die vier organisaties waar de zetelovereenkomst geen bepaling kent over uitsluiting van het Nederlandse sociale verzekeringsstelsel. Als gevolg hiervan dreigden deze gezinsleden verplicht te worden een zorgverzekering af te sluiten, terwijl zij reeds verzekerd waren onder het stelsel van de internationale organisatie. Het kabinet heeft uiteindelijk onderkend dat voor deze groep flankerend beleid diende te worden ontwikkeld en heeft deze categorie de optie geboden om ontheffing van de verzekeringsplicht te vragen (KB 276 dd. 7 juni 2006 Stb 10296).

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft dit jaar een aanvang gemaakt met het brengen van regelmatige en gestructureerde bezoeken aan alle internationale organisaties. Dit is mogelijk geworden door een substantiële uitbreiding van het personeel dat op de betrokken afdeling te werk is gesteld.

- Protocol guide

In 2006 is door Buitenlandse Zaken ook een nieuwe *protocol guide* voor de internationale organisaties uitgegeven, naar analogie van de bestaande gids voor het corps diplomatique. In deze gids worden de regelingen beschreven die op geprivilegieerden en hun gezinsleden van toepassing zijn, zoals de regeling van het verblijf en fiscale privileges en immuniteiten. De tekst van beide publicaties is ook via het Internet beschikbaar.

ad c. Privileges en immuniteiten

De in het verleden met de internationale organisaties afgesloten zetelovereenkomsten verschillen onderling in vaak sterke mate, omdat in onvoldoende mate rekening werd gehouden met de noodzaak van een structurele aanpak van met name de methodiek van fiscale privileges. Dit heeft er toe geleid dat dezelfde categorieën personeel bij verschillende internationale organisaties in fiscaal opzicht ongelijk werden behandeld.

Het kabinet heeft op grond van de internationale concurrentiepositie tussen vestigingsplaatsen voor internationale organisaties besloten de bestaande verschillen tussen personeel van Internationale Organisaties op te heffen. In plaats daarvan is een algehele stroomlijning tot stand gekomen naar categorieën personeel die volgens de internationale classificatie en registratie worden onderscheiden, te weten: het hoogste personeel van een internationale organisatie wordt gelijkgesteld aan diplomaten met gelijke rang van een ambassade en het overige personeel wordt gelijkgesteld aan het administratief en technisch personeel van een ambassade¹. Hierbij wordt aangesloten bij het Verdrag van Wenen inzake diplomatiek verkeer (1961). Het gaat dan om niet- Nederlanders werkzaam bij een internationale organisatie en personen die niet duurzaam verblijvend zijn in Nederland.

Bijgevolg gelden als standaard voor de privileges en immuniteiten voor het personeel van alle IO's de voorzieningen zoals deze in het algemeen voor ambassadepersoneel gelden. Voor de categorie "overig personeel" van de IO's betekent deze uniforme standaard veelal een verbetering van de positie. Met deze maatregel is voor alle betrokkenen en uitvoerende diensten een heldere en goed uit te voeren maatregel gekozen.

De standaardbenadering voor de IO's is ook van toepassing zijn op het recent in Nederland gevestigde Internationaal Strafhof, waarmee de onderhandelingen over een definitieve zetelovereenkomst in 2006 zijn afgerond.

Deze stroomlijning is inmiddels voor 24 organisaties gerealiseerd. Enkele organisaties zijn nog niet door hun hoofdkantoren gemachtigd om de onderhandelingen af te ronden.

Aangezien voor het uitgangspunt is gekozen dat bestaande regelingen in zetelovereenkomsten dan wel andere bilaterale overeenkomsten niet mochten worden aangetast door deze beslissing, is het onvermijdelijk gebleken dat op onderdelen verschillen tussen organisaties zijn blijven bestaan, zoals dat ook met de fiscale behandeling van hier geaccrediteerd ambassadepersoneel het geval is.

Niettemin meent het kabinet dat met deze de achterstand die Nederland in dit opzicht kende tegenover andere vestigingsplaatsen van internationale organisaties, is weggenomen.

ad d. Infrastructurele voorzieningen

▪ Huisvesting internationale organisaties

○ Knelpunten

Nederland ziet zich in de komende jaren genoodzaakt een aantal belangrijke knelpunten bij de huisvesting van internationale organisaties op te heffen. Het betreft in de eerste plaats de tijdelijke en permanente huisvesting van het Internationaal Strafhof. Het kabinet heeft het terrein van de voormalige Alexanderkazerne in Den Haag aangeboden alsmede een zachte lening ten bedrage van maximaal €200 miljoen voor de bouwkosten van de permanente huisvesting.

Voor Europol is een nieuw gebouw gepland in de buurt van het Joegoslavië Tribunaal en de OPCW. De benodigde vergunningen voor de nieuwbouw zijn nog niet verleend.

---

¹ N.B. Personen werkzaam bij internationale organisaties met de status van bedienend personeel zijn eveneens gelijkgesteld aan het bedienend personeel van een ambassade.

Ook voor Eurojust moet naar nieuwe behuizing worden omgezien, waarbij een locatie in de nabijheid van Europol gewenst is.

Bij de gemeente Den Haag berust in al deze gevallen de belangrijke verantwoordelijkheid om, in goed overleg met de wijkverenigingen, alle medewerking te verkrijgen die benodigd is voor het voortvarend realiseren van deze huisvesting.

- **Kosten**

De Nederlandse overheid draagt op basis van de aangegane volkenrechtelijke verplichtingen op soms substantiële wijze bij aan de kosten van de hier gevestigde internationale organisaties. Het grootste deel hiervan bestaat uit bijdragen aan de huisvesting. Een overzicht van de aangegane verplichtingen is hierbij gevoegd (bijlage 2).

- **Nieuwe ministeriele regeling huisvesting**

In 2006 is een nieuwe Regeling Procedure Huisvesting Internationale Organisaties tot stand gekomen, die de oorspronkelijke regeling uit 2000 vervangt. De nieuwe regeling maakt het onder meer mogelijk dat een internationale organisatie zelf een contract met de Rijksgebouwendienst afsluit.

- **Beveiliging**

Op dit terrein hebben zich in het afgelopen jaar geen bijzonderheden voorgedaan. De kosten die Nederland maakt voor de beveiliging van de organisaties, waaronder ook het vervoer en de begeleiding van verdachten en bedreigde getuigen voor de tribunalen, zijn opgenomen in het kostenoverzicht.

- **Medische voorzieningen**

Een veel voorkomend punt van zorg bij internationale organisaties en de expatgemeenschap in Nederland in het algemeen betreft de medische dienstverlening.

Met name Den Haag heeft geruime tijd te kampen gehad met een tekort aan huisartsen waardoor het voor (buitenlandse) nieuwkomers in de gemeente vaak moeilijk bleek om op korte termijn een huis- of tandarts te vinden. Dit tekort is inmiddels opgeheven, terwijl een aantal praktijken zich thans specifiek op de buitenlandse gemeenschap instellen en medische dienstverlening in meerdere talen bieden.

Daarnaast spelen cultuurverschillen een belangrijke rol. Het Nederlandse systeem waarbij specialistische hulp, op enkele uitzonderingen na, alleen kan worden ingeroepen door verwijzing van de huisarts wordt in slechts weinig andere landen toegepast. Onbekendheid met ons systeem en de ratio daarachter leidt begrijpelijkerwijs tot gevoelens van onzekerheid en irritatie. Het zelfde geldt ook voor de Nederlandse terughoudendheid bij het voorschrijven van geneesmiddelen, die contrasteert met de ruimhartigheid waarmee elders ter wereld medicijnen worden voorgeschreven.

De ziekenhuizen in Den Haag hebben inmiddels de noodzaak onderkend van een actief voorlichtingsbeleid over de Nederlandse medische praktijk en zijn zich bewust van de wenselijkheid om de grote groep expatriates in de regio Den Haag met hun specifieke aandachtsgebieden als zodanig tegemoet te treden.

- **Internationale scholen**

Nederland kent een groot aanbod van internationale scholen in verschillende plaatsen van ons land. Het aanbod is voldoende voor de huidige vraag, zij het dat er behoefte lijkt te bestaan

aan de mogelijkheid om onderwijs te krijgen in meer talen dan alleen het Engels, Frans of Duits. Het kabinet bezint zich op de vraag hoe kan worden ingespeeld op de te verwachten groei van het aantal expats in met name Den Haag en op een meer gediversifieerde behoefte aan betaalbaar internationaal onderwijs. Daarbij neemt het kabinet ook de positie in oegenschouw van de Europese School in Bergen en de mogelijkheid om in Den Haag of omgeving een dependance te vestigen.

- **Conferentiefaciliteiten**

Er is een groeiende behoefte aan representatieve professionele conferentiefaciliteiten, vooral voor grote internationale conferenties. De bestaande conferentiefaciliteiten in Den Haag voldoen niet in alle opzichten aan de zich ontwikkelende eisen op dit gebied.

Het kabinet meent dat de komst van een nieuw conferentiecentrum van groot belang kan zijn voor de concurrentiepositie van Den Haag als internationale hoofdstad.

Interdepartementale samenwerking

Het kabinet onderkent de noodzaak de interdepartementale samenwerking te versterken, teneinde zijn doelstellingen te kunnen verwezenlijken. Daartoe heeft het kabinet een Stuurgroep Nederland Gastland ingesteld onder voorzitterschap van de Secretaris-Generaal van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. In de Stuurgroep zijn alle departementen vertegenwoordigd alsmede de gemeente Den Haag. De Stuurgroep is inmiddels drie maal bijeen gekomen.
